

ساختار و خط‌مشی مالکیت فکری و نوآوری در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور

۱- مقدمه

دارایی‌های فکری به عنوان یکی از زیرساخت‌های اساسی توسعه فناوری در قرن حاضر به شمار می‌رود به نحوی که حمایت از این دارایی‌ها در خلق نوآوری‌های جدید و حمایت و تشویق نوآوران نقش عمده‌ای را برعهده دارد. از سوی دیگر، عدم آشنایی با قوانین مالکیت فکری در سطوح داخلی و بین‌المللی، زیان‌های مادی و معنوی زیادی را از جمله افشاء شدن فناوری در بازار هدف و امکان استفاده رقبا از دانش و خلاقیت‌های فکری نوآوران حقیقی را بدون پرداخت هیچ هزینه‌ای به همراه دارد. لذا هم راستا با ارتقای حمایت از مالکیت فکری در جهان، جمهوری اسلامی ایران نیز عضو سازمان جهانی مالکیت فکری گردیده است. (موضوع قانون الحاق ایران به معاهده تاسیس سازمان جهانی مالکیت فکری مصوب ۱۳۸۰)

در راستای حمایت از مالکیت فکری (موضوع بند ۵-۶ سیاست‌های کلی علم و فناوری) و ساماندهی آن در حوزه‌های علم و فناوری (موضوع بند ۴ راهبردهای ملی نقشه جامع علمی کشور) و لزوم تدوین و اجرای برنامه بلند مدت توسعه علم، فناوری و نوآوری سلامت در این چارچوب (موضوع بند ۲ توسعه سیاست‌گذاری، مدیریت و قوانین مربوط به بخش اقدامات نقشه جامع علمی سلامت کشور) و با عنایت به اینکه تدوین و ارائه سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و نیز برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های مربوط به حوزه سلامت از جمله پژوهش بر عهده این وزارتخانه می‌باشد (موضوع بند ۱ ماده ۱ قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) و نیز انتقال وظایف وزارت علوم در زمینه آموزش و پژوهش به وزارت بهداشت (موضوع تبصره ماده ۲ قانون تشکیل وزارت بهداشت)، معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (که از این پس وزارت بهداشت نامیده می‌شود) اقدام به تشکیل کمیته تخصصی مالکیت فکری و نوآوری با حضور نخبگان دانشگاهی و کشوری نمود. کمیته مذکور نیز، این خط‌مشی را با هدف حفظ و صیانت از دارایی‌های فکری اعضای هیات علمی، دانشجویان و نوآوران در حوزه سلامت و ایجاد زمینه لازم برای توسعه فناوری و نوآوری در این حوزه، با حضور نمایندگان دانشگاه‌های علوم پزشکی، تهیه و در تاریخ ۱۳۹۷/۹/۶ نهایی نموده است.

۲- اهداف

- ۱-۲- کمک به گسترش علم و جهت‌دهی به دارایی‌های فکری و نوآوری‌های حوزه سلامت
- ۲-۲- حمایت از فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی حوزه سلامت
- ۳-۲- فراهم نمودن چهارچوب‌های لازم جهت بهره‌برداری انتفاعی محققین و مؤسسات علمی و پژوهشی از نتایج تحقیقات خود (تبدیل علم به ثروت)

- ۴-۲- ترویج و تقویت فعالیت‌های خلاقانه و حرکت به سمت اهداف آموزشی، تحقیقاتی و فناوری دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی در حوزه سلامت
- ۵-۲- توسعه پژوهش‌های کاربردی در راستای گسترش ارتباط محققین دانشگاه با صنایع و دستگاه‌های اجرای و کمک به توسعه اقتصاد دانش‌بنیان
- ۶-۲- حمایت از تحقیقات و فعالیت‌های علمی که منجر به ایجاد دارایی فکری گردد.
- ۷-۲- تعیین اصول و چهارچوب کلی برای تقسیم منافع، تعهدات و سهم محقق و دانشگاه طی زمانی که مالکیت فکری منجر به حصول حق امتیاز می‌گردد.
- ۸-۲- تقویت اتحاد و یکپارچگی و آزادی عمل در خلق ثروت از مالکیت فکری به منظور حمایت از تلاش‌ها و فعالیت‌های جامعه علمی
- ۹-۲- تعیین یک چهارچوب مشخص در توسعه روابط اقتصادی دوجانبه و حمایت و ایجاد انگیزه در جهت توسعه نوآوری‌ها و افزایش سوددهی فعالیت‌های علمی
- ۱۰-۲- مدیریت و سازماندهی نوآوری برای حفظ و حمایت از مالکیت فکری
- ۱۱-۲- فراهم نمودن امکانات توسعه فرصت‌های شغلی برای جامعه علمی از مسیر حمایت از توسعه فعالیت‌های نوآورانه
- ۱۲-۲- فراهم نمودن یک چهارچوب مشخص، جهت امکان سرمایه‌گذاری در بخش تحقیقات کاربردی
- ۱۳-۲- تشویق و اطلاع‌رسانی به محققین برای استفاده از نظام مالکیت فکری و جلوگیری از هرگونه تبعیض در بهره‌برداری و قانونمند سازی آن
- ۱۴-۲- شناسایی و معرفی ظرفیت‌های موجود در داخل و خارج کشور برای توسعه فناوری
- ۱۵-۲- کمک به تبیین امور اجرایی، فرآیندهای کاری و تعریف جایگاهی نظام مند، پویا و کارآمد برای مالکیت فکری و نوآوری در حوزه سلامت

۳- مفاهیم

در این خط‌مشی، کلیه تعاریف مالکیت فکری، اختراع، نوآوری (ابداع)، ثبت دارایی‌های فکری، مخترع، گواهی‌نامه اختراع^۱، مالک اختراع و حق امتیاز، مطابق قوانین واپو^۲، اسناد بالادستی و قوانین کشور تعریف و ارائه شده‌اند. همچنین در اینجا منظور از دانشگاه، دانشگاه یا مؤسسه تابعه وزارت بهداشت می‌باشد.

^۱ - patent

^۲ - WIPO World Intellectual Property Organization (سازمان جهانی مالکیت فکری)

۳-۱. **دارایی فکری**^۳: به دارایی‌های حاصل از خلاقیت‌های فکری انسان اطلاق می‌گردد که عمدتاً در دو زمینه کلی می‌باشند:

الف- صنعتی: نظیر اختراعات، طرح‌های صنعتی، علائم و نام‌های تجاری^۴

ب- علمی، ادبی و هنری: نظیر آثار مکتوب، نمایش و آثار ادبی هنری^۵ و نرم‌افزارهای رایانه‌ای^۶.

هر یک از دارایی‌های فکری، شامل قوانین مربوطه خواهد بود.

دارایی‌های فکری هم ایجاد حقوق معنوی^۷ (برای مالک اسمی پدیدآورنده دارایی فکری) و هم ایجاد حقوق مادی^۸ (برای صاحب امتیاز بهره‌برداری) می‌نماید. حقوق مادی ایجاد شده می‌تواند به صورت کسب پروانه یا مجوز تولید و یا انعقاد قرارداد کسب منافع از حق امتیاز، از طریق پیشبرد یک روش و یا توسعه فرآیندی حاصل شود (حتی اگر منجر به ثبت دارایی فکری نزد مراجع قانونی نشود).

همچنین، چنانچه پدیدآورنده دارایی فکری به واحد دیگری منتقل گردد و یا همکاری وی با دانشگاه خاتمه یابد، حقوق مادی وی همچنان محفوظ است، مگر این‌که به نحو دیگری در قرارداد همکاری، مشخص شده باشد.

۳-۲. **پدیدآورنده دارایی فکری**: در اینجا به فرد یا افراد حقیقی اطلاق می‌گردد که یکی از مصادیق دارایی فکری را به یکی از طرق ذیل ایجاد کرده باشند:

۳-۲-الف- دارایی فکری در قلمرو وظایف استخدامی یا اجرای قرارداد و یا تعهدات پدیدآورنده آن باشد.

ایده‌های اعضای هیات علمی و یا کارکنان که در قالب پایان‌نامه یا طرح پژوهشی و موارد مشابه ارائه می‌گردد در صورتی مشمول این بند خواهد بود که برای آن ایده قرارداد جداگانه‌ای با دانشگاه منعقد شده باشد.

۳-۲-ب- دارایی فکری درون قلمروی وظایف پدیدآورنده آن قرار نمی‌گیرد با این وجود دارایی فکری مرتبط به فعالیت‌های علمی و فناوری در دانشگاه می‌باشد.

۳-۲-ج- پدیدآورنده دارایی فکری از دانش کارفرما یا امکانات و یا منابع دانشگاه استفاده کرده باشد.

دارایی فکری حاصل از استقرار واحدهای فناور مستقر در مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری، همچنین دارایی‌های فکری حاصل از قراردادهای ارتباط با صنعت، مشمول بندهای ۳-۲-ب و ۳-۲-ج و با رعایت دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مربوطه خواهد شد و دانشگاه می‌تواند در صورت سوددهی، طبق قرارداد مربوطه، از درآمد^۹ حاصل از دارایی فکری ایجاد شده توسط آنها، برخوردار گردد، مگر این‌که آن دارایی فکری براساس

۳- Intellectual Property

^۳ - موضوع قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶

^۴ - موضوع قانون حمایت از مولفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب ۱۳۵۲

^۵ - موضوع قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹

^۶ - شامل حق انتساب اثر به خالق بوده و شامل حق اقتصادی یا حق تکثیر نمی‌شود و غیرقابل انتقال است و محدود به زمان و مکان نیست و تنها شامل فرد یا افراد خالق اثر (اشخاص حقیقی) بصورت مشترک بوده و قابلیت سهم‌بندی ندارد.

^۷ - حقی است که دارای ارزش اقتصادی بوده و قابل انتقال می‌باشد و می‌تواند محدود به زمان یا مکان باشد، هم اشخاص حقیقی و هم اشخاص حقوقی را شامل می‌گردد و قابلیت سهم‌بندی نیز دارد.

^۸ - باید توجه داشت که درآمد مقدار پولی است که تولیدکنندگان با فروش محصولات یا خدمات خود به دست می‌آورند. لیکن سود برابر با تفاوت درآمد و هزینه است. (هزینه بهای کالاها و خدماتی است که یک مؤسسه برای کسب درآمد، پرداخت می‌کند).

مقررات این خط مشی، متعلق به دانشگاه باشد.

در گواهی ثبت اختراع در مواردی که شامل بند ۳-۲-الف می‌باشند صد درصد سهم متعلق به دانشگاه به عنوان کارفرما می‌باشد.^{۱۰} لیکن در مواردی که شامل بندهای ۳-۲-ب و ۳-۲-ج می‌باشند، حداکثر سهم دانشگاه پنجاه درصد پیشنهاد می‌گردد.

در خصوص آثار مکتوب و رساله‌های مربوط به مقاطع تحصیلی دانشگاهی طبق تعهدی که در قرارداد طرح‌های پژوهشی قید می‌شود، حقوق مادی آن (نشر و تکثیر و درآمدهای حاصل از آنها) متعلق به دانشگاه به عنوان سفارش دهنده^{۱۱} می‌باشد و در خصوص نرم‌افزارهای رایانه‌ای نیز حقوق مادی مربوط و حق تغییر و توسعه آن متعلق به دانشگاه به عنوان کارفرما یا استخدام کننده^{۱۲} می‌باشد مگر در قرارداد به نحو دیگری مشخص شده باشد. در هر صورت حقوق معنوی پدیدآورنده محفوظ خواهد بود.

۳-۳. واگذاری امتیاز بهره‌برداری از دارایی فکری^{۱۳}: قراردادی بین مالک دارایی فکری و متقاضی بهره‌برداری از آن مالکیت است که به موجب آن، متقاضی در قبال پرداخت مبلغی (به صورت درصدی از درآمد خالص حاصل از فروش محصول^{۱۴} و یا مبلغی ثابت و یا روش‌های دیگر) مجوز بهره‌برداری از مالکیت فکری را به دست می‌آورد. این واگذاری می‌تواند انحصاری یا غیر انحصاری باشد.

چنانچه دانشگاه یا پدیدآورنده دارایی فکری نتواند و یا تمایلی برای مشارکت در ثبت، کسب مجوزهای لازم و یا بهره‌برداری از دارایی فکری نداشته باشد، می‌تواند حقوق خود را طی موافقت‌نامه‌ای به طرف مقابل واگذار نماید که جزئیات آن در مذاکرات بین دانشگاه و پدیدآورنده دارایی فکری تعیین و به صورت مکتوب تدوین خواهد شد.

در صورتی که دانشگاه به هر دلیل حقوق مربوط به دارایی فکری را به پدیدآورنده آن واگذار نماید، توصیه می‌گردد در قرارداد واگذاری، مجوز استفاده دانشگاه از آن دارایی فکری برای مقاصد تحقیقاتی و آموزشی به صورت غیر انحصاری، غیر قابل واگذاری و بدون نیاز به پرداخت حق امتیاز لحاظ گردد.

۳-۴. حامی^{۱۵}: افرادی حقیقی یا حقوقی (اعم از دولتی یا غیر دولتی) هستند که در کنار دانشگاه و پدیدآورنده در ایجاد دارایی فکری (معمولاً از طریق حمایت مالی) سهیم می‌باشند.

چنانچه فعالیت علمی خاصی با حمایت سرمایه‌گذار خارج از دانشگاه منجر به محصول تجاری و یا دارایی فکری شود، حقوق مادی و معنوی سرمایه‌گذار، دانشگاه و پدیدآورنده دارایی فکری و همچنین نحوه بهره‌برداری اقتصادی و میزان حق امتیاز آنها از دارایی فکری حاصله، در قرارداد همکاری منعقد تعیین می‌گردد.

^{۱۰} - موضوع بند ۵ ماده ۵ قانون ثبت اختراعات

^{۱۱} - موضوع ماده ۱۳ قانون حمایت از مولفان مصوب ۱۳۴۸

^{۱۲} - موضوع بند ۶ ماده ۶ قانون حمایت از حقوق پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹

^{۱۳} - licensing

^{۱۴} - Royalty

^{۱۵} - sponsor

بدیهی است اگر دانشگاه بر اساس قراردادی تمام یا بخشی از حقوق مالکیت فکری حاصله را به دیگری اعطا نماید، حقوق مخترع مربوطه و حامی نیز در قرارداد مذکور و با توافق پدیدآورنده دارایی فکری لحاظ خواهد شد.

۳-۵. انتقال فناوری : عبارت است از انتقال دانش به بنگاه‌های تجاری و سپس بازار هدف جهت استفاده عمومی.

هنگامیکه پدیدآورندگان دارایی فکری یا دانشگاه برای انتقال فناوری اقدام می‌نمایند، سهم دانشگاه از منافع حاصل، نسبت به سهم در گواهی ثبت اختراع با توجه به میزان نقش آن در تجاری‌سازی تغییر می‌یابد و با نظر شورای فناوری و توافق پدیدآورنده (در صورت اقدام توسط پدیدآورنده)، تعیین خواهد شد. سهم باقیمانده با توافق پدیدآورندگان یا به نسبت تعیین شده در گواهی ثبت اختراع، بین مالکین تقسیم خواهد شد.

در مواردی که مالک اسمی دارایی فکری سهمی در حق بهره‌برداری آن ندارد و صد درصد سهم در اختیار دانشگاه به عنوان کارفرما می‌باشد (مشمولین بند ۳-۲-الف)، دانشگاه جهت تشویق این افراد می‌تواند با مجوز شورای فناوری، قسمتی از منافع حاصل از انتقال فناوری را به آنها اختصاص دهد.

۴- چهارچوب اجرایی فعالیت های حوزه مالکیت فکری در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور

۴-۱- تصدی مالکیت فکری و نوآوری در دانشگاه‌های علوم پزشکی

با عنایت به لزوم راه‌اندازی دفاتر حمایت از مالکیت فکری (موضوع نهادهای ضروری در بند الف مربوط به راهبردهای نقشه جامع سلامت کشور) و جهت پیشبرد این امر در دانشگاه‌های علوم پزشکی و به منظور ایجاد واحدهای لازم در امور پژوهشی پزشکی جهت تقویت زمینه‌های علمی و فنی پزشکی (موضوع ماده ۵ قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۴) کلیه دانشگاه‌های علوم پزشکی و مؤسسات تحقیقاتی و فناوری وابسته به وزارت بهداشت موظف به تصدی امور مالکیت فکری و نوآوری می‌باشند.

۴-۱-۱- نحوه تصدی مالکیت فکری و نوآوری

دانشگاه می‌تواند حسب نیاز خود، یکی از مدیران مرتبط با فناوری را مسئول این امر نماید یا با تایید هیات امنای مدیر مستقلی را برای این امر در نظر بگیرد.

الف- مدیران مربوطه باید آشنایی کامل با مبانی، اصول و روش‌های اجرایی مالکیت فکری داشته باشند و مورد تأیید واحد مربوطه در وزارت بهداشت باشند.

ب- جهت پیشبرد امور مالکیت فکری باید حداقل یک کارشناس اداره فناوری که در زمینه مالکیت فکری آموزش دیده به انجام این امور بپردازد.

ج- کلیه امور مربوط به مالکیت فکری توسط واحد مالکیت فکری و نوآوری دانشگاه و بر اساس فرمت‌های ارائه شده توسط وزارت بهداشت انجام خواهد شد.

۴-۱-۲- شرح وظایف مرتبط با مالکیت فکری

- ۱- جمع‌آوری اطلاعات دارایی‌های فکری پدیدآمده در دانشگاه از طریق تعامل با واحدهای مختلف دانشگاه و ثبت و نگهداری مدارک مربوط به ثبت دارایی‌های فکری.
- ۲- مشاوره درباره نحوه حفاظت و ثبت دارایی فکری و همکاری در تنظیم ادعانامه‌های ثبت اختراع برای افرادی که در این خصوص با دانشگاه در ارتباط هستند.
- ۳- تنظیم دستور کار و تشکیل منظم کمیته مالکیت فکری و نوآوری
- ۴- ابلاغ و اجرای مصوبات کمیته مالکیت فکری و نوآوری
- ۵- مشارکت در کمیته هماهنگی مالکیت فکری کلان منطقه با حضور مسئولین واحدهای مذکور با مدیریت دبیرکلان منطقه به منظور همکاری و تبادل تجربیات و توانمندسازی واحدهای مذکور در دانشگاه‌های عضو
- ۶- برنامه‌ریزی جهت آموزش مالکیت فکری برای جامعه هدف و داوران و برگزاری کارگاه‌های مورد نیاز
- ۷- داوری اختراعات توسط داوران آموزش دیده و مورد تایید وزارت بهداشت، در مواردی که دانشگاه به عنوان مرجع استعلام می‌باشد.
- ۸- نظارت بر کار داوران و گزارش تخلفات آنان به هیات‌های رسیدگی به تخلفات دانشگاه
- ۹- اخذ تعهد محرمانگی برای داوران، کارشناسان و مدیرانی که با ادعانامه‌های اختراع دیگران سر و کار دارند. (جهت افشای دارایی فکری توسط پدیدآورنده آن برای واحد مالکیت فکری)
- ۱۰- نظارت بر قراردادهای و موافقت‌نامه‌ها در جهت کسب پروانه و بهره‌برداری از دارایی فکری و ارجاع آن به شورای فناوری جهت تصویب نهایی
- ۱۱- هماهنگی در خصوص اطلاع‌رسانی و انتشار دستاوردها اعم از مکتوب، شفاهی و یا الکترونیکی (با ذکر نام دانشگاه)، در صورت لزوم انتشار، در شرایطی که قابلیت ثبت داشته لیکن مراحل ثبت اختراع آن تکمیل نشده است.
- ۱۲- پرداخت سهم دانشگاه و نیز تقبل تمام یا قسمتی از سهم پدیدآورنده دارایی فکری از هزینه ثبت آن با مجوز کمیته مالکیت فکری و هیات امنا
- ۱۳- ارتباط و همکاری با نهادها و سازمان‌های داخلی و خارجی در راستای انجام وظایف محوله
- ۱۴- اقدام به ثبت دارایی فکری در مواردیکه پدیدآورنده تمایلی به این کار نداشته باشد و یا در بازه مهلت شش ماهه از افشای دارایی فکری^{۱۶}، در شرایطی که منافع دانشگاه، ثبت آن را ایجاب نماید.
- ۱۵- گزارش متخلفین از مقررات مالکیت فکری و اعلام ضرر و زیان دانشگاه به اداره حقوقی جهت تادیه خسارت، نظیر پنهان کردن قرارداد با محل دیگری که مانع واگذاری کلیه حقوق به دانشگاه شود و یا افشای عمومی دارایی فکری بدون هماهنگی با واحد مالکیت فکری و به صورتی که باعث زیان دانشگاه شود.

^{۱۶} - موضوع بند ۴ ماده ۴ قانون ثبت اختراعات

بدیهی است کسانی که در حفظ حقوق دانشگاه کوتاهی می‌نمایند از حمایت‌های مادی و معنوی از دارایی فکری محروم می‌گردند.

۴-۲- کمیته مالکیت فکری و نوآوری

سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، تدوین محتوا و تصمیم‌گیری در مورد مالکیت فکری در دانشگاه توسط کمیته مالکیت فکری و نوآوری دانشگاه انجام می‌شود. اعضای کمیته با پیشنهاد معاون تحقیقات و فناوری و حکم رئیس دانشگاه برای مدت ۲ سال انتخاب می‌گردند و این مدت قابل تمدید خواهد بود.

۴-۲-۱- اعضای پیشنهادی کمیته مالکیت فکری و نوآوری:

- ۱- معاون تحقیقات و فناوری دانشگاه یا نماینده وی: رئیس کمیته
- ۲- مدیر توسعه فناوری دانشگاه: جانشین رئیس کمیته
- ۳- مسئول دفتر حقوقی دانشگاه یا یک نفر حقوقدان آشنا با مالکیت فکری
- ۴- سه نفر اعضای حقیقی خبره در زمینه مالکیت فکری (که حداقل یک نفر از هیأت علمی همان دانشگاه می‌باشد. دانشگاه می‌تواند از سایر ارگان‌ها نظیر اتاق بازرگانی استفاده نماید)
- ۵- مدیر ارتباط با صنعت یا مسئول تجاری‌سازی
- ۶- مدیر یکی از مراکز رشد یا پارک علم و فناوری
- ۷- مسئول مرتبط با مالکیت فکری و نوآوری دانشگاه: دبیر کمیته
- ۸- مدیر آموزش و تحصیلات تکمیلی دانشگاه
- ۹- مدیر دفتر استعدادهای درخشان دانشگاه
- ۱۰- نماینده کمیته یا شورای دانشگاه نسل سوم
- ۱۱- نماینده معاونت غذا و دارو

توضیحات:

- الف- حضور معاون تحقیقات و فناوری یا مدیر توسعه فناوری دانشگاه بعنوان رئیس جلسه الزامی است.
- ب- در دانشگاه‌هایی که عناوین فوق عیناً وجود ندارند مسئول واحد معادل آن معرفی خواهد شد.
- ج- جلسه کمیته با حضور اکثریت اعضا رسمیت یافته و دستورکار کمیته با رای اکثریت حاضر در جلسه، مصوب می‌گردد.

۴-۲-۲- شرح وظایف کمیته مالکیت فکری و نوآوری

- ۱- تدوین سیاست مالکیت فکری دانشگاه و ارجاع به هیأت امنای جهت تایید نهایی.
- ۲- تعیین سهم دانشگاه و هر یک از ذی‌نفعان، در گواهی‌های ثبت اختراع یا منافع حاصل از دارایی‌های فکری با در نظر گرفتن معیارهایی مانند میزان اتکای دارایی فکری حاصله بر امکانات و منابع دانشگاه و یا فکر پدیدآورنده آن و با توجه به شرایط اقتصادی و با رعایت قوانین و مقررات کشور و بر اساس خط مشی مالکیت فکری و نوآوری دانشگاه.

- ۳- حل اختلاف بین استاد و دانشجو یا مجری طرح و سایر ذینفعان در خصوص تقسیم سهم هریک از پدیدآورندگان دارایی فکری در مواردیکه دانشجو یا همکاران طرح پژوهشی، صورتجلسه تقسیم سهم افراد را که توسط استاد یا مجری طرح تنظیم شده نپذیرند.
- ۴- بررسی مدارک و تایید ادعای پدیدآورنده دارایی فکری مبنی بر عدم استفاده موثر از منابع و امکانات دانشگاه در ایجاد دارایی فکری، جهت اعلام مکتوب توسط دانشگاه به مدعی.
- ۵- مجوز استفاده از نام و آرم دانشگاه و تعیین شرایط آن جهت انعقاد در طی قرارداد جداگانه.
- ۶- دستور منع افشای عمومی دارایی فکری در مواردیکه بنا به تشخیص واحد مالکیت فکری، این کمیته، افشای دارایی فکری را مانع ثبت آن و باعث زیان دانشگاه بداند.
- ۷- تعیین امتیازات مربوط به مقاله‌ای که فراغت از تحصیل دانشجو و یا ارتقاء محقق، منوط به انتشار آن بوده لیکن توسط کمیته مالکیت فکری و نوآوری به دلیل محدودیت‌های ناشی از منع افشاء اختراع، منع شده باشد.
- ۸- تصمیم‌گیری در خصوص نحوه تقسیم منافع در قرارداد پژوهشی در صورتی که در قرارداد مشخص نشده باشد.
- ۹- تایید نسبت سهم دانشگاه در دارایی فکری، در صورتی که سرمایه‌گذار، شخص حقیقی یا حقوقی غیر از دانشگاه اصلی محل تحقیق باشد یا در انجام آن مراکز مختلف سهم باشند، مگر این که قبلاً به شکل دیگری تفاهم کرده باشند.
- ۱۰- تعیین نسبت سهم هر دانشگاه در صورتی که در ایجاد دارایی فکری چند دانشگاه سهم باشند توسط کمیته مالکیت فکری و نوآوری دانشگاهی که تصویب کننده طرح بوده است. (با رعایت حقوق شخص حقیقی)، مگر این که قبلاً به شکل دیگری تفاهم کرده باشند.
- ۱۱- تصمیم‌گیری در مورد سهم دانشگاه در خصوص سایر مصادیق مالکیت فکری (مانند آثار مکتوب هنری، نرم‌افزارها، نشان تجاری و...)، با توجه به نقش دانشگاه و پدیدآورنده در ایجاد دارایی فکری و در نظر گرفتن قوانین مربوطه.
- ۱۲- تصمیم‌گیری در خصوص افزایش سهم در گواهی ثبت اختراع برای تشویق دانشجویان پدیدآورنده دارایی فکری که از مزایای تحصیل رایگان استفاده نمی‌کنند و با توجه به شهریه پرداختی.
- ۱۳- تعیین هزینه داوری اختراعات و ارسال به هیات امنای جهت تایید نهایی.
- ۱۴- تصمیم‌گیری در خصوص سایر موارد مرتبط با مالکیت فکری که در مقررات فعلی پیش بینی نشده است.

۵- روند فعالیتهای مالکیت فکری دانشگاه

۵-۱- تعهدات پدیدآورندگان دارای فکری

پیشنهاد می‌گردد از تمام کسانی که فعالیت آنها در دانشگاه می‌تواند به ایجاد دارای فکری گردد اعم از اعضای هیات علمی، دانشجو، پژوهشگر، فناور و... تعهدی مبنی بر رعایت مقررات مالکیت فکری و حقوق دانشگاه و تعهداتی شامل موارد ذیل گرفته شود:

الف- چنانچه طی فعالیت فرد، دارای فکری با قابلیت ثبت پدید آید و یا منافعی از ثبت دارای فکری، انتشار آن و یا سایر روش‌ها، متوجه محقق یا پدیدآورنده دارای فکری شود، دانشگاه را مطلع نماید.

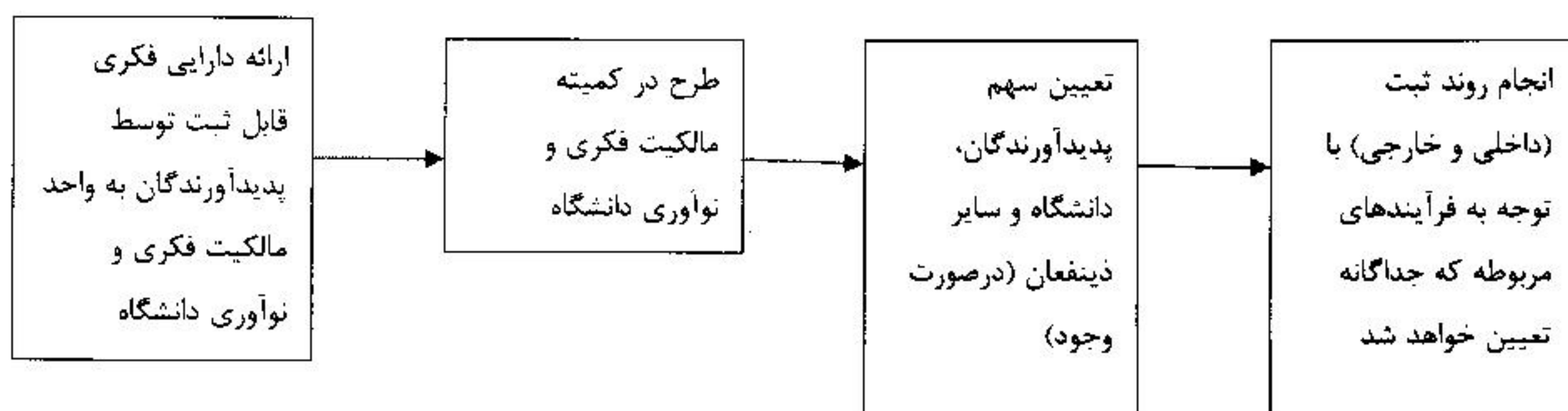
ب- نسبت به افشای دارای فکری برای واحد مالکیت فکری اقدام نموده و با هماهنگی این واحد، نسبت به ثبت آن اقدام نماید. همچنین بعد از ثبت دارای فکری، اطلاعات مربوط به ثبت آن را به منظور نگهداری، برای دانشگاه ارسال نماید. (هرگونه اطلاع‌رسانی و انتشار دستاوردها اعم از مکتوب، شفاهی و یا الکترونیکی، پس از درخواست ثبت دارای فکری توسط پدیدآورندگان دارای فکری که قابلیت ثبت دارد، باید پس از طی مراحل ثبت اختراع صورت پذیرد مگر با مجوز دانشگاه).

ج- طی یک‌سال پس از ثبت اختراع، برای تجاری‌سازی دارای فکری اقدام نماید و در صورت عدم اقدام، دانشگاه با رعایت حقوق مادی پدیدآورنده، می‌تواند رأساً نسبت به تجاری‌سازی یا فروش یا واگذاری آن اقدام نماید.

د- چنانچه فرد مشمول این خط مشی باشد و طرف قرارداد با محل دیگری نیز باشد (که مانع واگذاری کلیه حقوق به دانشگاه شود)، وظیفه دارد که قبل از امضاء هر نوع تعهد یا قرارداد، موضوع را به اطلاع معاونت پژوهشی و واحد مالکیت فکری و نوآوری برساند تا با توافق دانشگاه و موسسه ذیربط، حقوق طرفین لحاظ گردد.

۵-۲- فرایند تخصیص مالکیت حاصل از دارای فکری

فرایند اجرایی تخصیص مالکیت حاصل از دارای فکری قابل ثبت، به صورت زیر می‌باشد.

۵-۳- حل و فصل اختلافات

الف) در متن قراردادهای داخلی، قوانین ملی و نیز دادگاه‌های ایران و در قراردادهای خارجی، دادگاه‌های مورد توافق طرفین، به عنوان قوانین و مراجع رسیدگی به اختلافات مشخص می‌گردند.

ب) واحد مالکیت فکری و نوآوری، ساز و کار حل و فصل اختلافاتی که ممکن است بین دانشگاه، پدیدآورنده دارایی فکری و یا حامی پیش آید را فراهم می‌سازد.

ج) در صورت بروز اختلاف نظر بین محقق و دانشگاه، مسأله بایستی به کمیته داوری تصمیم‌گیری شامل: نماینده محقق، نماینده از طرف دانشگاه، و یک نفر داور مرضی‌الطرفین (به معرفی معاون تحقیقات و فناوری) ارجاع داده شود. در صورتی که کمیته حداکثر طی یکسال به تصمیم قطعی نرسد، محقق می‌تواند مراتب را از مراجع قانونی پیگیری نماید.

۵-۴- اجرای خط مشی

این خط مشی، برای تمام افراد شاغل در دانشگاه (اعم از اعضای هیات علمی، کارکنان، کارشناسان، تکنسین‌ها و دانشجویان) و بطور کلی هر فردی که از تسهیلات، اعتبارات و امکانات دانشگاه (که در راستای انجام یک فعالیت در طی زمان معینی که با دانشگاه همکاری دارد) استفاده نماید، حاکم است و بایستی توسط دانشگاه به نحو مقتضی به اطلاع افراد ذینفع رسانده شود و هرگونه دستاوردی در طی این فعالیت اعم از داده، اختراع، وسیله و مشابه آن را شامل می‌شود.

کلیه قراردادهای، منطبق با این خط مشی و سیاستگذاری دانشگاه خواهد بود. این خط مشی با قوانین بالادستی، قوانین ملی و تعهدات بین‌المللی کشور منطبق بوده و در صورت تغییر در آنها، مورد بازنگری قرار گرفته و توسط کمیته مالکیت فکری و نوآوری معاونت تحقیقات و فناوری وزارت بهداشت بررسی و تأیید خواهد شد.

این خط مشی، از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا خواهد بود و پس از آن براساس بازخوردهای دریافتی و با توجه به بازنگری‌های انجام گرفته در سایر اسناد بالادستی، به‌روزرسانی خواهد شد.

پیوست‌ها

فهرست اسناد مورد بررسی در خصوص مالکیت فکری:

- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴
- سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری
- نقشه جامع علمی کشور (مصوب ۶۷۹ جلسه تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
- نقشه جامع سلامت (مصوب ۱۳۹۰/۲/۱۳)
- قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مصوب ۱۳۶۴)
- قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مصوب ۱۳۶۷)

پیوست ۱

عنوان سند : سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴

جامعه‌ی ایرانی در افق این چشم‌انداز چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت:
برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه‌ی اجتماعی در تولید ملی.

پیوست ۲

عنوان سند : سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری

- در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی سیاست‌های کلی «علم و فناوری»
- ۱-۵ دستیابی به علوم و فناوری‌های پیشرفته با سیاستگذاری و برنامه ریزی ویژه.
 - ۲-۱ مدیریت دانش و پژوهش و انسجام بخشی در سیاستگذاری، برنامه ریزی و نظارت راهبردی در حوزه علم و فناوری و ارتقاء مستمر شاخص‌ها و روزآمدسازی نقشه جامع علمی کشور با توجه به تحولات علمی و فنی در منطقه و جهان.
 - ۲-۳ ساماندهی و تقویت نظام های نظارت، ارزیابی، اعتبارسنجی و رتبه بندی در حوزه‌های علم و فناوری.
 - ۲-۴ ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد.
 - ۵-۱ افزایش سهم علم و فناوری در اقتصاد و درآمد ملی، ازدیاد توان ملی و ارتقاء کارآمدی.
 - ۵-۲ حمایت مادی و معنوی از فرآیند تبدیل ایده به محصول و افزایش سهم تولید محصولات و خدمات مبتنی بر دانش پیشرفته و فناوری داخلی در تولید ناخالص داخلی با هدف دستیابی به سهم ۵۰ درصد
 - ۵-۶ حمایت از مالکیت فکری و معنوی و تکمیل زیرساخت‌ها و قوانین و مقررات مربوط.
 - ۶-۲ اهتمام بر انتقال فناوری و کسب دانش طراحی و ساخت برای تولید محصولات در داخل کشور با استفاده از ظرفیت بازار ملی در مصرف کالاهای وارداتی.

پیوست ۳

عنوان سند: نقشه جامع علمی کشور (مصوب ۶۷۹ جلسه تاریخ ۱۴/۱۰/۱۳۸۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی)

راهبردها و اقدامات ملی متناسب با راهبردهای کلان توسعه علم و فناوری در کشور :

راهبرد کلان ۱:

اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری و انسجام بخشیدن به آنها و هماهنگ‌سازی نظام تعلیم و تربیت، در مراحل سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کلان

راهبردهای ملی:

۴- ساماندهی نظام مالکیت فکری در حوزه‌های علم و فناوری؛

اقدامات ملی:

۵- ثبت و اعتبارسنجی مالکیت فکری در حوزه علم و فناوری در قوه مجریه؛

۷- ایجاد نظام ثبت اختراع امتحانی (اثباتی) در حوزه‌های اولویت‌دار؛

۸- اصلاح و ترمیم و تکمیل نظام پشتیبان ثبت اختراع و اکتشاف از جمله دفاتر خصوصی تنظیم و پیگیری حقوقی ثبت اختراع و اکتشاف، دفاتر خصوصی تحلیل اختراع و اکتشاف؛ و مراکز اطلاع‌رسانی فناوری

۹- تقویت و ساماندهی قوانین و مقررات مالکیت فکری در عرصه مقالات علمی و کتب علمی و پایان‌نامه‌ها و ثبت اختراعات و نرم‌افزارهای فنی و تخصصی

راهبرد کلان ۴

نهادینه کردن مدیریت دانش و مبتنای مدیریت جامعه بر اخلاق و دانش براساس الگوهای ایرانی - اسلامی در نهادهای علمی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دفاعی - امنیتی

راهبردهای ملی:

۱- پیاده‌سازی فرایند مدیریت دانش و اطلاعات در نهادها و دستگاه‌های مختلف؛

اقدامات ملی:

۲- تقویت و انسجام بخشی به نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور با مأموریت استانداردسازی و اصلاح فرآیندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه برای رساله‌ها، پایان‌نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی و فناوری، مقالات، مجلات و کتب علمی و اختراعات و اکتشافات پژوهشگران؛

راهبرد کلان ۹

تعامل فعال و اثرگذار در حوزه علم و فناوری با کشورهای دیگر به‌ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام
راهبردهای ملی:

۵- برنامه‌ریزی به منظور کسب رتبه اول علم و فناوری در منطقه و جهان اسلام.

اقدامات ملی:

۲۵- حمایت از ارائه مقالات معتبر علمی در عرصه بین‌المللی و ثبت اختراعات و اکتشافات

پیوست ۴

عنوان سند : نقشه جامع سلامت (مصوب ۱۳/۲/۱۳۹۰)

اهداف راهبردی:

- ۱- کسب مقام اول در علم، فناوری و نوآوری حوزه سلامت در منطقه

جهت گیری کلی :

- ۱- اولویت دادن به علم و فناوری پاسخگو به نیازهای سلامت
۳- تکمیل چرخه نوآوری سلامت

وضعیت مطلوب شاخص ها :

- ثبت سالانه ۲۸۰ پتنت در حوزه سلامت
دستیابی به سهم ۲ درصد بازار جهانی محصولات و خدمات در حوزه سلامت
دستیابی به سهم ۸۵ درصد از بازار داخل محصولات حوزه سلامت

راهبردها :

الف - توسعه سیاستگذاری، مدیریت و قوانین :

- ۱- پایش توسعه فناوری در کشورهای منطقه و کشورهای توسعه یافته فناوری برای مشخص کردن زمینه های توسعه دانش و اکتساب و فناوری

۵- انتقال فناوری های مورد نیاز نظام سلامت کشور توسط بدنه علمی دانشگاهها و پژوهشگاهها به عنوان واسطه انتقال اقدامات :

- ۲- تدوین و اجرای برنامه بلند مدت توسعه علم، فناوری و نوآوری سلامت در چارچوب نقشه علمی کشور، همراه با طرح آمایش علم و فناوری سلامت به منظور تعیین موقعیت خوشه ها و جغرافیای پارک های علم و فناوری، طراحی راهکارهای اجرایی حمایت و پشتیبانی از برنامه و شیوه پیشرفت آن

نهادهای :

دفتر حفاظت از مالکیت معنوی در سلامت

ب- بهبود تخصیص منابع مالی، تسهیل و افزایش سرمایه گذاری:

۹- حمایت مالی از ثبت پتنت

اقدامات :

- ۷- تشکیل مرکز خدمات مشاوره ای به پژوهشگران

ج- تسهیل کارآفرینی :

- ۵- حمایت از شکل گیری شرکت های زایشی از طریق انتقال مالکیت فکری، دانش فنی، استفاده از امکانات، تجهیزات، نیروی انسانی و از طریق اشتراک دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی با آنها (بر اساس قراردادهای تعریف شده متضمن سود طرفین)

اقدامات :

۷- ایجاد ۴۰ مرکز توسعه خدمات فناوری در حوزه های اولویت دار

۸- ایجاد ۵۰ شرکت پتنت خوانی

نهادهای:

مراکز انتقال فناوری

مراکز همکاری های بین المللی تحقیقات برای سلامت

دفاتر همکاری های دانشگاه- صنعت

شاخص ها :

الف - بهبود تخصیص منابع مالی، تسهیل و افزایش سرمایه گذاری

۸- نسبت مقدار اعتبارات تخصیص یافته جهت کمک به ثبت پتنت خارجی در سال به تعداد پتنت ها در آن سال

ب- هنجارها و فرهنگ سازی:

۱- تعداد ثبت اختراعات و اکتشافات به ازای جمعیت به تفکیک استان

شاخص ترکیبی نوآوری در نظام سلامت :

شاخصی است که به بررسی همه لایه های نظام ملی نوآوری می پردازد. این شاخص، نوآوری را در ۵ بعد پیشران های نوآوری، تولید دانش، انتشار دانش، کاربرد و مالکیت فکری مورد بررسی قرار می دهد. از آنجا که نشانگرهای این ۵ حیطه در بین شاخص های ما وجود دارند، می توان شاخص نوآوری در نظام سلامت را نیز محاسبه و ضمن مقایسه با سایر کشورها از آن در جهت بررسی روند نوآوری نیز استفاده نمود.

پیوست ۵

عنوان سند : قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مصوب ۱۳۶۴)

ماده ۵ - معاونت پژوهشی این وزارت موظف است در اجرای بند (۴) اصل سوم قانون اساسی به منظور تقویت روح بررسی، تتبع و ابتکار در زمینه های علمی و فنی پزشکی و انجام تحقیقات بنیادی و کاربردی در جمیع رشته های پزشکی و بالا بردن سطح علم پزشکی و نظارت بر پژوهش های علمی و هماهنگ ساختن واحدهای تحقیقاتی پزشکی، مؤسسات و واحدهای پژوهشی پزشکی موجود را توسعه داده و تقویت نماید. تبصره - بودجه تحقیقاتی این مؤسسات به صورت کمک در بودجه این وزارت منظور و در اختیار آن ها قرار خواهد گرفت.

پیوست ۶

عنوان سند : قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مصوب ۱۳۶۷)

ماده ۱- وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی عبارتند از:

۱- تدوین و ارائه سیاستها، خط مشی ها و نیز برنامه ریزی برای فعالیتهای مربوط به تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی، پژوهش، خدمات بهداشتی درمانی، دارویی، بهزیستی و تامین اجتماعی.